

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

<i>Autor práce:</i>	Bc. Jana Novotná
<i>Název:</i>	<i>Německé binomiály a možnosti jejich překladu do češtiny</i>
<i>Akademický rok:</i>	2017/2018
<i>Vedoucí diplomové práce:</i>	Mgr. Věra Kloudová, Ph.D.
<i>Oponent:</i>	PhDr. et Bc. Tomáš Svoboda, Ph.D.

Předložená diplomová práce Bc. Jany Novotné je velmi kvalitním příspěvkem k využití metod korpusové lingvistiky v translatologii. Práci jsem přečetl s velkým zájmem. Je interdisciplinární a (kontrastivně) lingvistické postupy vhodně propojuje s postupy translatologickými. Zvolené téma je poměrně inovativní, využití korpusů v české translatologii je stále, zdá se, spíše v počátcích.

Práce je rozdělena na dva stěžejní oddíly, teoretický a empirický. V prvním jsou představena východiska týkající se frazeologie/idiomatiky, a to obecně a později i speciálně, pokud jde o problematiku binomiálů. Konfrontovány jsou přístupy české (konkrétně F. Čermák) a německé (H. Burger). Další prezentovaná východiska jsou východiska translatologická, s uvedením nejznámějších prací v daném oboru. V empirické části diplomantka ozřejmuje použitý jazykový materiál a metodologii, načech prezentuje výsledky zkoumání. Data a výsledky jsou přímočaré, postupy plně vyhovující.

Práci hodnotím velmi kladně, níže připojuji jen určité dílčí připomínky:

Metodologie:

Postrádám zdůvodnění toho, proč jako reprezentant německého přístupu ve zkoumání frazeologie byl zvolen H. Burger (srov. oddíl 1.1, zejm. pozn. pod čarou č. 1).

Uvádí-li se určitý citát z cizojazyčné odb. literatury v českém znění, je vhodné jej v odkazu doprovodit poznámkou, kdo je autorem překladu (srov. str. 30).

V oddílu věnovaném vyhodnocení posouzeného materiálu se objevuje množství případů, kdy autorka odkazuje na kontext daného jevu (např. případ č. 22, 24, 31, 60), ten však v práci není explicitně uveden (je dostupný pouze prostřednictvím hyperlinků). Domnívám se, že uvedení kontextu alespoň na úrovni věty by umocnilo argumentační sílu při hodnocení jevů. Bez kontextu se navíc problematizují ta jednotlivá hodnocení jevů, která zmiňují, že překlad je „adekvátní“. Vzhledem k tomu, že kategorie adekvátnosti vyžaduje posouzení komunikační situace, funkce sdělení, předpokládá tak zpravidla i posouzení kontextu.

Poněkud závažnější připomínka směřuje k vyhodnocení získaných dat. Autorka konstatuje, že „některá německá binomiální spojení, u kterých jsme nepředpokládali

identický český protějšek, přece jen [...] ekvivalent měla“ (s. 121). V této interpretačně poněkud svízelné situaci (připomeňme, že počáteční předpoklad spočíval v tom, že takové případy budou předem, v prvním kroku, většinou eliminovány) se jako logický postup nabízí analýzou získané výsledky takzvaně očistit od těch údajů, které jistou část materiálu činí pro daný výzkum nerelevantním. Jinými slovy, doporučil bych následující postup: Zjištěnou podmnožinu materiálu, který – oproti původnímu předpokladu – nesplňuje předpoklad pro další statistické vyhodnocení (= binomiály s českým kvaziidentickým ekvivalentem), vyčlenit z celkového vyhodnocovaného vzorku a výsledné údaje kalkulovat na základě takto nově definované (očištěné) množiny relevantních dat. Tím by výsledky bylo možné prezentovat průkaznějším způsobem.

Mezi omezení výzkumu dále bylo možné uvést, že výčty nalezených jevů nezohledňují, zda překladatelská řešení pocházejí z jednoho zdroje (např. z jednoho díla či obecněji textu). Se značnou pravděpodobností tedy varianty (či opakující se varianty) obsahují překladatelská řešení od jednoho a téhož překladatele. To poněkud snižuje reprezentativnost výsledků. Jistě je pro statistickou distribuci jevů významné, zda jedno řešení použilo více překladatelů nebo zda je (vícekrát) použil pouze překladatel jeden.

Obsahová stránka:

U popisu Kollerovy taxonomie ekvivalencí (str. 32) by bylo pro úplnost vhodné doplnit dílčí rozdělení kategorie denotativní ekvivalence (5 podtypů), popřípadě čtyřtypou taxonomii Otto Kadeho, protože taxonomie F. Čermáka se oběma velmi podobá.

Poněkud chatrná je distinkce pojmů *ekvivalence* a *adekvátnost* (str. 33). Je zaměněn konkrétní druh ekvivalence a obecný pohled na ekvivalenci u A. Popoviče a mylně je argumentováno, že daný typ ekvivalence lze u Popoviče považovat za synonymum s adekvátností. Zároveň s politováním konstatujeme, že vycházet z Hrdličkova *Translatologického slovníku* není v této věci zcela spolehlivé (to však není výtka).

Formulační rovina:

V práci se operuje poněkud protichůdným způsobem s pojmem „deskriptivní“ – zdá se, že daný termín/pojem je v oblasti výzkumu frazeologie a v translatologii obsazen odlišně. Např. na str. 10 je pojem deskriptivního přístupu uveden v souvislosti s purismem, který však spíše navozuje představu předepisování, čili preskripce.

Spíše než o ‚metodice‘ (= pokyny k nějakému záměru) doporučuji hovořit o ‚metodologii‘ výzkumu.

Osmisvazkový SSJČ je označen za „stručný“ (str. 10).

Až příliš často se v práci hovoří o kritériu zajímavosti (zajímavé rysy, zajímavé případy, zajímavější materiál; celkem několik desítek výskytů v celé práci). Žel ve vědeckém (objektivním) pojednání lze toto kritérium obtížně akceptovat. Spíše lze uvažovat o kritériích pozoruhodnosti, relevance, případnosti, podnětnosti apod.

Vše ostatní v a na práci je vynikající a zaslouží si pochvaly; pozitivní hodnocení poněkud nespravedlivě ponechávám zde bez explicitních konkrétních zmínek, ve výtisku práce jsou však výběrově uvedena a opatřena značkou zaškrtnutí (✓). Celkově konstatuji, že diplomní práce Jany Novotné je z hlediska technického brilantní – je mimořádně pečlivě zpracovaná. Formální, jazykové, typografické, interpunkční chyby se prakticky nevyskytují.

K diskusi navrhuji následující otázku:

Lze u sémantického aspektu při posuzování jednotlivých frazeologických jevů (srov. např. binomiál č. 1, 2, 15) hovořit o *funkční ekvivalenci* v přímé (a často výlučné) souvislosti s kategorií sémantickou? Jinými slovy: Není k posouzení toho, zda bylo splněno kritérium funkční ekvivalence, či nikoli, zapotřebí posoudit více kritérií než pouze kritérium sémantické?

Celkově práci hodnotím jako kvalitní příspěvek k interdisciplinárnímu zkoumání jazykových jevů v překladových korpusech, pro jazykovou dvojici němčina-čeština.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení *výborně*.

V Praze dne 29. srpna 2018

Tomáš Svoboda